

**PAŽYMA**

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO**

**156, 176, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 189<sup>1</sup>, 190, 192, 195, 196, 197, 199, 199<sup>1</sup>, 199<sup>2</sup>, 200, 201, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 212, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 224<sup>1</sup>, 246, 248, 253, 255, 256, 267, 267<sup>1</sup>, 270, 277 IR 281 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, KODEKSO PAPILDYMO 282<sup>1</sup> STRAIPSNIU IR KODEKSO 177, 186 IR 298 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 115, 122, 125, 137, 187, 205 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 107<sup>1</sup>, 113<sup>1</sup> IR 187<sup>1</sup> STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 122, 151, 167 IR 225 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. XI-2234 8 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ**

**(toliau – Įstatymų projektai)**

**(TAP-21-1710(2) – 1714(2); TAIS NR.: 21-30589(3))**

**2022-02-28 Nr.**

**Vilnius**

**Projekto rengėjas:** Teisingumo ministerija.

**Projekto tikslas** - sistemiškai peržiūrėti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK arba baudžiamasis įstatymas) specialiosios dalies normas:

- įvertinant valstybės baudžiamosios politikos (kaip *ultima ratio* priemonės) pagrįstumą, proporcingumą ir veiksmingumą;
- numatant proporcingą baudžiamąją atsakomybę už mažiau pavojingas nusikalstamas veikas;
- nustatant pagrįstas baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribas bei subalansuojant ir proporcingai padidinant nusikaltimų sudėčių ekonominiais rodikliais pagrįstų požymių dydžius, atitinkančius realią ekonominę padėtį;
- orientuoti teisėsaugos ir teisminės institucijų pagrindinius išteklius į pačių pavojingiausių, sudėtingiausių ir didžiausią žalą valstybei bei visuomenei darančių nusikaltimų išaiškinimą ir nagrinėjimą.

**Dabartinė situacija.**

Pastaraisiais dešimtmečiais Lietuvos baudžiamoji politika buvo griežtinama, pasitelkiama ne kaip krašutinė priemonė, kriminalizuojant daug sąlyginai nedidelio pavojingumo veikų (pvz., asmenys laikomi padarę nusikaltimą vos už 5 MGL dydžio sumą (250 Eur.) viršijančią turto vagystę, sukčiavimą, iššvaistymą), nustatant net ir panašių nusikaltimų skirtingą baudžiamumą (pvz. sunkių turtinių nusikaltimų pagrindai skiriasi nuo sunkių finansinių nusikaltimų pagrindų ir pan.).

BK nurodyti MGL dydžiai šiandien yra akivaizdžiai per maži ir neatitinka realios ekonominės padėties valstybėje (per 20 metų BK nurodyti MGL dydžiai iš esmės nepasikeitė, tuo tarpu, pvz., baudų dydžiai padidėjo net 20 kartų). , o tai lemia ne tik perteklinį kriminalizavimą, bet ir griežtų bausmių skyrimą ir pan. Europos valstybėse nusikalstamas veikas kvalifikuojantys požymiai, kurie yra išreikšti konkrečia pinigine išraiška, yra gerokai didesni už tuos, kurie įtvirtinti Lietuvos baudžiamajame įstatyme (pvz. baudžiamoji atsakomybė už turtinius nusikaltimus Lietuvoje atsiranda nuo 250 Eur turto vertės, tuo tarpu – Ispanijoje nuo 400 Eur., Latvijoje nuo 430 Eur ir pan.);

Esamas baudžiamųjų teisinių santykių reglamentavimas, kiek jis susijęs su atitinkamų nusikalstamų veikų įtvirtinimu BK, nepagrįstai apkrauna ikiteisminio tyrimo įstaigas, teismų sistemą (ypatingai aukštesnės instancijos teismus), prailgina baudžiamųjų bylų nagrinėjimo trukmę, apriboja

teisėsaugos ir teisminių institucijų galimybes tinkamai orientuoti pagrindinius išteklius būtent į pačių pavojingiausių ir didžiausią žalą valstybei bei visuomenei darančių nusikaltimų išaiškinimą.

Nesubalansuota valstybės baudžiamoji politika ir nepagrįstai griežtas baudžiamumas, numatytas už pakankamai nepavojingus nusikaltimus, iš esmės nulemia ir su įkalinimo įstaigų perpildymu susijusias problemas. Dėl laisvės atėmimo vietų perpildymo (terminuota laisvės atėmimo bausmė Lietuvoje skiriama labai dažnai, nors jos skyrimas kiek sumažėjo – pvz. 2015 m. ji buvo paskirta 5 286, o 2020 m. – 3 389 atvejais), dažniausiai nuteistieji kreipiasi į teismus dėl netinkamų kalinimo sąlygų konstatavimo ir atitinkamai dėl neturtinės žalos priteisimo<sup>1</sup>.

BK ex post vertinimas nebuvo atliktas nuo pat baudžiamojo įstatymo priėmimo.

### **Projektų esmė.**

**1. BK projektu siūlomas baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribų ir nusikaltimų kvalifikuotų sudėčių požymių (susijusių su MGL dydžiais) proporcingas padidinimas ir subalansavimas:**

**BK Specialiojoje dalyje nustatomas unifikuotas didelės turtinės žalos/didelės turto vertės ar pan. pobūdžio požymių dydis**, t. y. virš 300 MGL, kai tai nesusiję su sunkaus nusikaltimo inkriminavimu, ir virš 750 MGL, kai tai reikštų sunkaus nusikaltimo inkriminavimą. Šiuo tikslu BK Specialiojoje dalyje įtvirtinami labai didelės turtinės žalos ir labai didelės vertės turto požymiai (virš 750 MGL dydis).

**BK XXVIII skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams“** sistemiškai koreguojami (BK 190 straipsnio pakeitimai) baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribos ir nusikaltimų kvalifikuotų sudėčių požymiai, susiję su MGL dydžiais, nurodant, kad turtinio pobūdžio nusikaltimuose baudžiamosios atsakomybės atsiradimo riba (kaip už nusikaltimą) būtų nuo 10 MGL dydžio, nuo 10 iki 300 MGL dydis būtų vertinamas kaip nesunkus nusikaltimas, nuo 300 iki 750 MGL dydis – kaip apysunkis nusikaltimas, o virš 750 MGL dydis – kaip sunkus nusikaltimas.

**BK XXXI skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai“** sistemiškai koreguojamos (BK 212 straipsnio „Sąvokų išaiškinimas“ 1 dalies pakeitimai) baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribos ir nusikaltimų kvalifikuotų sudėčių požymiai, susiję su didele turtine žala, išreikšta MGL dydžiais - nurodyta didelė turtinė žala reikštų 300 MGL dydžio sumą viršijančią žalą, o nustatomas 750 MGL dydis reikštų sunkaus nusikaltimo inkriminavimą.

**BK XXXII skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai“**, sistemiškai koreguojamos BK 217 straipsnyje „Prekyba finansinėmis priemonėmis pasinaudojant viešai neatskleista informacija“, BK 218 straipsnyje „Manipuliavimas finansinių priemonių rinka“, BK 219 straipsnyje „Mokesčių nesumokėjimas“, BK 220 straipsnyje „Neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas“, BK 221 straipsnyje „Deklaracijos, ataskaitos ar kito dokumento nepateikimas“, BK 222 straipsnyje „Apgaulingas apskaitos tvarkymas“, BK 223 straipsnyje „Aplaidus apskaitos tvarkymas“ nurodytos baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribos ir nusikaltimų kvalifikuotų sudėčių (kur tokios sudėtyje įtvirtintos) požymiai - finansinio pobūdžio nusikaltimuose baudžiamosios atsakomybės atsiradimo riba būtų nuo 300 MGL dydžio, o 750 MGL dydis būtų BK 219 – 222 straipsniuose nurodytų nusikaltimų kvalifikuotų sudėčių požymis, kuris atitinkamai reikštų sunkaus nusikaltimo inkriminavimą kaltininkui.

ANK projekto pakeitimais (ANK 187 straipsnio „Ataskaitų, deklaracijų ar kitų mokesčių administratoriaus funkcijoms įgyvendinti reikalingų dokumentų ir duomenų pateikimo tvarkos pažeidimas“ ir 187<sup>1</sup> straipsnio „Mokesčių nesumokėjimas“ pakeitimai) siūloma patikslinti (praplėsti) administracinės atsakomybės taikymo ribas bei nustatyti maksimalias minėtų straipsnių sankcijų ribas.

**BK XXXIII skyriaus „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams“** baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribos ir nusikaltimų kvalifikuotų sudėčių požymiai, susiję su MGL dydžiais, nėra keičiami.

<sup>1</sup> 2015 m. dėl netinkamų kalinimo sąlygų Teisingumo ministerija tokiems asmenims išmokėjo 1 066 200 eurų, 2016 m. – 1 358 000 eurų, 2017 m. – 849 300 eurų, 2018 m. – 750 000 eurų, 2019 m. – 466 400 eurų, o per 2020 m. – 296 900 eurų.

**2. Siekiant racionalaus ir proporcingo baudžiamosios atsakomybės diferencijavimo bei subalansavimo minėto pobūdžio nusikaltimų sistemoje, siūloma įvesti „tarpines“ apysunkių nusikaltimų sudėtis, o jų sankcijose numatant proporcingas, apysunkių nusikaltimų kategoriją atitinkančias bausmes:**

Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) projektu sistemiškai tikslinama BPK 151 straipsnio „Laikinas nuosavybės teisės apribojimas“ 7 dalis, numatant galimybę testuoti laikiną nuosavybės teisių apribojimą šių nusikaltimų atžvilgiu, neribojant pratęsimų skaičiaus ir bylose dėl tokių apysunkių nusikaltimų.

**3. Apibrėžiamas tam tikrų nusikalstamų veikų sudėčių vertinamųjų požymių (susijusių su nusikaltimu padaryta (didele) turtine žala, didele turto verte ar pan.) turinys ir šiuo tikslu sukuriama papildomi BK normose nurodytų sąvokų išaiškinimai** (BK projekto BK 190 straipsnyje „Turto vertės išaiškinimas“, BK 248 straipsnyje „Sąvokų išaiškinimas“, 282<sup>1</sup> straipsnyje „Transporto eismo tvarkos ar saugumo taisyklių pažeidimas“ nurodyti papildomi didelės turtinės žalos ar didelės turto vertės požymių išaiškinimai, taip pat BK projekto BK 212 straipsnio „Sąvokų išaiškinimas“ 4 dalyje patikslinamas stambaus masto požymio turinys).

#### **4. Siūloma dekriminalizuoti tokias mažiau pavojingas nusikalstamas veikas:**

BK skyriaus „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai ekonomikai ir verslo tvarkai“ 205 straipsnyje „Apgaulingas pareiškimas apie juridinio asmens veiklą“, 206 straipsnyje „Kredito, paskolos, tikslinės paramos, subsidijos ar dotacijos panaudojimas ne pagal paskirtį ar nustatytą tvarką“, 207 straipsnyje „Kreditinis sukčiavimas“ 2 dalyje, 208 straipsnyje „Skolininko nesąžiningumas“, 209 straipsnyje „Nusikalstamas bankrotas“, 211 straipsnyje „Komerčinės paslapties atskleidimas“ nurodytas veikas - 150 MGL apimtimi;

BK skyriaus „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai finansų sistemai“ 220 straipsnyje „Neteisėtų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas“, 221 straipsnyje „Deklaracijos, ataskaitos ar kito dokumento nepateikimas“ nurodytas veikas - 200 MGL apimtimi, 219 straipsnyje „Mokesčių nemokėjimas“ nurodytą veiką - 300 MGL apimtimi;

BK 217 straipsnyje „Prekyba finansinėmis priemonėmis pasinaudojant viešai neatskleista informacija“ ir 218 straipsnyje „Manipuliavimas finansinių priemonių rinka“ nurodytas veikas - 50 MGL apimtimi;

BK 186 straipsnyje „Turtinės žalos padarymas apgaule“ nurodytą nusikalstamą veiką, sistemiškai suderinant su bendra sukčiavimo norma (BK 182 straipsnis);

BK 177 straipsnyje „Trukdymas profesinių sąjungų veiklai“ nurodytą baudžiamąjį nusižengimą;

BK 196 straipsnyje „Neteisėtas poveikis elektroniniams duomenims“ ir 197 straipsnyje „Neteisėtas poveikis informacinei sistemai“ nurodytus baudžiamuosius nusižengimus – atsisakant perteklinio padarytos žalos požymio;

BK 201 straipsnio „Neteisėtas naminių stiprių alkoholinių gėrimų, nedenatūruoto ar denatūruoto etilo alkoholio, jų skiedinių (mišinių) ir aparatų jiems gaminti gaminimas, laikymas, gabenimas ar realizavimas“ 1 dalyje įtvirtintą nusikalstamą veiką – aparatų, naminiams stipriems alkoholiniams gėrimams gaminti, gaminimą, laikymą, gabenimą bei realizavimą;

BK 204 straipsnio „Svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimas“ 2 dalyje nurodytą baudžiamąjį nusižengimą, neatitinkančio baudžiamosios atsakomybės, kaip kraštutinės priemonės principo (ultima ratio) reikalavimų;

Iš dalies dekriminalizuoti BK 195 straipsnyje „Pramoninės nuosavybės teisių pažeidimas“ įtvirtintą nusikalstamą veiką, nusikalstamos veikos sudėtyje įtvirtinant privalomus pavojingus padarinius – didelę žalą;

BK 298 straipsnyje „Neteisėtas žemėnaudos riboženklis pakeitimas“ nurodytą baudžiamąjį nusižengimą.

Dekriminalizuoti atvejai būtų laikytini administraciniais nusižengimais ir užtrauktų atsakomybę pagal Administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) normas.

BK 206 straipsnio „Kredito, paskolos, tikslinės paramos, subsidijos ar dotacijos panaudojimas ne pagal paskirtį ar nustatytą tvarką) 1 dalyje nurodytą veiką - atsisakyti baudžiamosios atsakomybės taikymo už kredito ar paskolos panaudojimą ne pagal paskirtį ar nustatytą tvarką;

BK 270 straipsnio „Aplinkos apsaugos arba gamtos išteklių naudojimo arba statinių, kuriuose naudojamos ar saugomos pavojingos medžiagos arba kuriuose yra potencialiai pavojingų įrenginių ar vykdoma pavojinga veikla, priežiūros ar naudojimo taisyklių pažeidimas“ 2 dalies pakeitimais siūloma atsisakyti nelogiškos ir pridėtinės vertės baudžiamajai atsakomybei atsirasti šio straipsnio 2 dalies dispozicijos dalies, susijusios su sistemingais aplinkos apsaugos, gamtos išteklių naudojimo ar pan. taisyklių pažeidimais, kurie sukelia toje pačioje dalyje nurodytus padarinius.

**5. Siekiant tinkama apimtimi suderinti baudžiamojo įstatymo normas su baudžiamosios teisės, kaip kraštutinės priemonės, principo (ultima ratio) reikalavimais, BK projektu mažinamas nepagrįstai griežtas tam tikrų nusikaltimų baudžiamumas:**

- siūloma sušvelninti BK 178 straipsnyje „Vagystė“ numatytos atvirosios vagystės ir kišenvagystės neproporcingai griežtą baudžiamumą;

- sistemiškai mažinamas BK 183 straipsnio „Turto pasisavinimas“ 2 dalyje įtvirtintos maksimalios laisvės atėmimo bausmės terminas;

- sistemiškai pertvarkomas BK 199 „Kontrabanda“ straipsnyje įtvirtintas itin neproporcingas ir akivaizdžiai per griežtas, nelogiškas, nenuoseklus ir perteklinis reguliavimas. Siūloma naikinti BK 199 straipsnio „Kontrabanda“ 2 ir 4 dalis, kurias panaikinus:

- visi neteisėto disponavimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis atvejais būtų nuosekliai kriminalizuoti ir kvalifikuojami pagal BK 259 straipsnį „Neteisėtas disponavimas narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti“ ir 260 straipsnį „Neteisėtas disponavimas narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba neteisėtas disponavimas labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu“;

- visi neteisėto disponavimo pirmos kategorijos narkotinių ar psichotropinių medžiagoms pirmtakais (prekursoriais) atvejais būtų nuosekliai kriminalizuoti ir kvalifikuojami pagal BK 266 straipsnį „Neteisėtas disponavimas pirmos kategorijos narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakais (prekursoriais)“;

- visi neteisėto disponavimo šaunamaisiais ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar sprogstamosiomis medžiagomis atvejais būtų nuosekliai kriminalizuoti ir kvalifikuojami pagal BK 253 straipsnį „Neteisėtas disponavimas šaunamaisiais ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar sprogstamosiomis medžiagomis“;

- visi neteisėto disponavimo tam tikromis dopingo medžiagomis atvejais būtų nuosekliai kriminalizuoti ir kvalifikuojami pagal BK 276<sup>1</sup> straipsnį „Neteisėtas disponavimas Lietuvos Respublikos tam tikrų dopingo medžiagų kontrolės įstatyme nurodytomis medžiagomis turint tikslą jas platinti“;

- visi neteisėto disponavimo branduolinėmis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba kitais jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais būtų nuosekliai kriminalizuoti ir kvalifikuojami pagal BK 256 straipsnį „Neteisėtas disponavimas branduolinėmis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba kitais jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais“;

- visi neteisėto disponavimo stipriai veikiančiomis ar nuodingosiomis medžiagomis atvejais būtų nuosekliai kriminalizuoti ir kvalifikuojami pagal BK 267 straipsnį „Neteisėtas disponavimas stipriai veikiančiomis ar nuodingosiomis medžiagomis“;

- visų kitų draudžiamų (saugomų) ar ribotos apyvartos daiktų ar medžiagų, kurie ir šiuo metu BK nepripažįstami kontrabandos ir atitinkamai BK 199 straipsnio „Kontrabanda“ reguliavimo dalyku neteisėtas gabenimas per Lietuvos Respublikos sieną būtų ir toliau nuosekliai kvalifikuojamas ir baudžiamas pagal BK specialiosios dalies normas.

**6. Siekiant tinkama apimtimi suderinti baudžiamojo įstatymo normas su baudžiamosios teisės, kaip krašutinės priemonės, principo (ultima ratio) reikalavimais, BK projektu taip pat siūlomos šios baudžiamojo įstatymo subalansavimo priemonės:**

- papildyti BK 223 straipsnį „Aplaidus apskaitos tvarkymas“ nauja dalimi, kurioje būtų aiškiai nurodyta, kad asmuo atsako pagal šį straipsnį tik tais atvejais, kai jame numatytos veikos padarytos dėl neatsargumo;
- papildyti BK 222 straipsnio „Apgaulingas apskaitos tvarkymas“ ir BK 223 straipsnio „Aplaidus apskaitos tvarkymas“ dispozicijas pavojingais alternatyviais padariniais, tiesiogiai susijusiais su nusikalstamos apskaitos daroma didele turtine žala valstybei (išvengtų/nuslėptų (nesumokėtų) valstybės mokesčių pavidalu) arba kitiems verslo subjektams bei asmenims, kartu patikslinant ANK 205 straipsnio dispoziciją;
- papildyti BK 207 straipsnį „Kreditinis sukčiavimas“ nauja, kvalifikuota sunkaus nusikaltimo sudėtimi ir labai didelės turtinės žalos požymiu (daugiau kaip 750 MGL), siekiant proporcingai diferencijuoti šiame straipsnyje nurodytų nusikalstamų veikų pavojingumo laipsnį bei pobūdį, atsižvelgiant į padarytos turtinės žalos dydį;
- tikslinti netinkamai suformuluotas BK 208 straipsnio „Skolininko nesąžiningumas“ ir 209 straipsnio „Nusikalstamas bankrotas“ dispozicijas nurodant, kad minėtuose straipsniuose nurodyta didelė turtinė žala gali būti padaroma ir vienam iš kreditorių bei sistemiškai suderinti sankcijas su kitomis BK nurodytomis nesunkių nusikaltimų kategorijos sankcijomis;
- šalinti BK 156 straipsnio „Vaiko pagrobimas arba vaiko sukeitimas“ taikymo srities problemas;
- sustiprinti BK 176 straipsnio „Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimas“ 1 dalies dispozicijos požymius, siekiant labiau pagrįsti baudžiamosios atsakomybės taikymą už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ultima ratio principo kontekste;
- tikslinti BK 224 straipsnio „Netikrų ar suklastotų pašto ženklų, važiavimo ar kitokių bilietų, banderolių ar kitų oficialių žymėjimo ženklų pagaminimas, laikymas ar realizavimas“ nusikaltimo sudėtį ir numatyti kad už šio nusikaltimo padarymą atsako ir juridinis asmuo;
- tikslinti BK 255 straipsnio „Šaunamojo ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogstamųjų medžiagų laikymo taisyklių pažeidimas“ 1 dalies dispozicijos požymius, labiau suderinant su baudžiamosios teisės, kaip krašutinės priemonės, principo (ultima ratio) reikalavimais;
- tikslinti BK 277 straipsnio „Kovos su epidemijomis ar užkrečiamosiomis ligomis taisyklių pažeidimas“ dispozicijos formuluotę, numatant juridinio asmens atsakomybę už šio straipsnio 2, o ne 1 dalį.

Atsižvelgiant į ANK projekte įtvirtintus naujus administracinius nusižengimus, tikslinamas ANK 589 straipsnis, nurodant kokie pareigūnai kompetentingi pradėti administracinių nusižengimų teiseną minėtų naujų administracinių nusižengimų padarymo atvejais.

**8. Atsižvelgiant į BK projektu siūlomus baudžiamojo įstatymo pakeitimus, atliekami techninio pobūdžio BPK 122 straipsnio „Suėmimo skyrimo pagrindai ir sąlygos“, 167 straipsnio „Ikiteisminio tyrimo pradžia tik pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą, ar prokuroro reikalavimą“, 225 straipsnio „Apygardos teismui teisingos baudžiamosios bylos“ ir KŽĮ 8 straipsnio „Kriminalinės žvalgybos tyrimo pagrindai“ pakeitimai bei papildymas nuoroda į BK 207 straipsnio „Kreditinis sukčiavimas“ 2 dalį ir BK 246 straipsnio „Aprašyto ar areštuoto turto arba turto, kuriam nustatytas laikinas nuosavybės teisės apribojimas, perleidimas, paslėpimas, sunaikinimas ar sugadinimas“ 2 dalį, taip sukuriant teisinį pagrindą pradėti taikyti kriminalinę žvalgybą dėl šių apysunkių nusikalstamų veikų.**

### **Derinimas.**

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemyje.

Įstatymų projektai derinti su Teisėjų taryba, Generaline prokuratūra, Vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, Finansų ministerija, Nacionaline

teismų administracija, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu, Lietuvos socialinių mokslų centro Teisės institutu, Valstybinių patentų biuru.

Įstatymų projektai svarstyti 2021 m. gruodžio 14 d. Tarpinstituciniame pasitarime.

Siekiant galutinai suderinti suinteresuotų institucijų pozicijas ir pasiekti visoms pusėms priimtino kompromiso, vyko šie susitikimai bei konsultacijos:

2021 m. gruodžio mėn. vyko Įstatymų projektų pristatymas Vilniaus universiteto, Mykolo Riomerio universiteto bei Teisės instituto akademinei bendruomenei, kuri išsakė pritarimą Įstatymų projektams.

2021 m. gruodžio 29 d. vyko tarpinstitucinis susitikimas, kuriame dalyvavo Teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos Prezidentūros, Generalinės prokuratūros, Vidaus reikalų ministerijos, Policijos departamento, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos bei Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės atstovai.

Teisingumo ministerija papildomai Įstatymų projektus aptarė su Generaline prokuratūra (2022 m. sausio 13 d.), Policijos departamentu (2022 m. sausio 14 d.), su Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe (2022 m. sausio 19 d.), su Finansų ministerija (2022 m. sausio 20 d.); su Vidaus reikalų ministerija (2022 m. sausio 24 d.), su Lietuvos Respublikos Prezidentūra ir Generaline prokuratūra (2022 m. vasario 8 d.).

Įvykusių susitikimų bei konsultacijų metu dėl Įstatymų projektų nuostatų, straipsnių pakeitimo buvo pasiektas kompromisas, institucijų pateiktos pastabos ir pasiūlymai suderinti arba buvo atsiimti kaip šiuo svarstymo metu netikslingi, todėl derinimo pažyma nebuvo rengiama.

Įstatymų projektų rengėjai nurodo, kad nors su Generaline prokuratūra bei Policijos departamentu išlieka skirtingos pozicijos dėl siūlomo kontrabandos nusikaltimo sudėties (BK 199 straipsnis) modelio dalinio dekriminalizavimo, tačiau jos pritaria Įstatymų projektų teikimui LR Seimui, tęsiant diskusijas atitinkamuose LRS komitetuose.

### **Projekto nauda ir kaštai**

Baudžiamasis įstatymas užtikrins pačių pavojingiausių nusikaltimų griežtą baudžiamumą, o už mažiau pavojingus atvejus bus numatyti proporcingi baudžiamosios atsakomybės atsiradimo pagrindai (arba kitos teisinės atsakomybės formos):

- nusikaltimų sudėtyse įtvirtinti MGL dydžiai labiau atitiks šių dienų valstybės ekonominę padėtį, tinkamai atspindės nusikaltimų veikų pavojingumo pobūdį, labiau pagrįs (dažnu atveju per griežtų) bausmių taikymo poreikį ir tikslingumą, prisidės prie proporcingos baudžiamosios politikos formavimo;

- teisėsaugos ir teisminės institucijos galės orientuoti pagrindinius išteklius į pačių pavojingiausių ir didžiausių žalą valstybei bei visuomenei darančių nusikaltimų išaiškinimą ir nagrinėjimą (atitinkamai sumažės šių institucijų darbo krūvis, susijęs su mažiau pavojingais atvejais);

- sumažės valstybei brangiai kainuojančių ir ilgai trunkančių baudžiamųjų procesų skaičius, kadangi mažiau pavojingos bylos galės būti operatyviau nagrinėjamos administracine tvarka arba didesne apimtimi bus nagrinėjamos pagreitinoto proceso tvarka;

- Įstatymų projektai sudarys galimybes sumažinti nuteistųjų skaičių pataisos įstaigose, sutaupyti valstybės lėšų, skiriamų nuteistųjų pataisos įstaigose išlaikymui, užtikrins, kad laisvės atėmimo bausmė būtų skiriama rečiau ir (ar) jos trukmė sutrumpėtų.

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Atsižvelgiant į siūlomų pataisų tikslus ir turinį, prognozuojamas galimas biudžeto lėšų sutaupymas, tačiau dėl Įstatymų projektų kompleksiskumo tiksliai apskaičiuoti tokias lėšas ir konkrečių jų dydį nėra įmanoma.

Įstatymų projektų rengėjai prognozuoja, kad maždaug 26,47 proc. kalinčių asmenų gali paliesti BK projektu numatytas baudžiamosios atsakomybės švelninimas. Jei visi nutęstieji vienu metu kreipsis dėl perteisimo, gali didėti teismų darbo krūviai - atitinkamais metais reiktų peržiūrėti

apie 1 202 baudžiamąsias bylas (6,98 proc. metinio teismų darbo krūvio, kurio nebeliktų sekančiais kalendoriniais metais po Įstatymų projektų įsigaliojimo).

Tikėtina, kad priėmus Įstatymų projektus, vidutiniškai laisvės atėmimo bausmės galėtų sutrumpėti bent vieneriais metais (minimaliai), būtų galima sutaupyti apie 17 mln. eurų biudžeto lėšų.

### **Atitiktis Vyriausybės programai.**

Įstatymų projektais įgyvendinama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, 193.6 punkto nuostatos (Baudžiamojo kodekso ex post vertinimas) įgyvendinimo priemonę – subalansuoti valstybės baudžiamąją politiką, kad baudžiamoji atsakomybė būtų taikoma kaip ultima ratio priemonė ir kad būtų numatyta proporcinga baudžiamoji atsakomybė už mažiau pavojingas nusikalstamas veikas (8.2.6 punktas).

### **Dalykinio vertinimo išvada.**

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė, įvertinusi 2021 m. gruodžio 13 d. išvadoje Nr. NV-3229 pateiktas pastabas ir pasiūlymus, atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, nurodo, kad esminių pastabų ar pasiūlymų Įstatymų projektams neturi. Tačiau atkreipia dėmesį, kad išlieka aktuali išvados 5 pastaba dėl Projektų aiškinamojo rašto bei tikslintinas Vyriausybės nutarimo projekto pavadinimas (Baudžiamojo proceso kodekso projekto pavadinime keistinas straipsnių eiliškumas).

Į Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupės 2021 m. gruodžio 13 d. pažymoje Nr. NV-3244 pateiktas pastabas iš esmės atsižvelgta. Įstatymų projektai papildomai aptarti su suinteresuotomis ir susijusiomis institucijomis, aiškinamasis raštas papildytas detalesne informacija apie prognozuotinus teismų darbo krūvių ir pataisos įstaigose kalinčių asmenų skaičiaus ir išlaikymo kaštų pokyčius. Tačiau išlieka reikalinga informacija apie priemones, kurių reikės administracinei teisei vykdyti naujų administracinių nusižengimų padarymo atvejais.

Įstatymų projektų rengėjai dėl Įstatymų projektų nuostatų papildomai konsultavosi su Generaline prokuratūra, Policijos departamentu, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, Vidaus reikalų ministerija, Finansų ministerija, taip pat Lietuvos Respublikos Prezidentūros atstovais, atitinkamai tikslino ir derino Įstatymų projektą.

Įstatymų projektų rengėjų ir Generalinės prokuratūros bei Policijos departamento atstovų išliekančios skirtingos pozicijos dėl BK projekto 199 straipsnio „Kontrabanda“ dalinio dekriminalizavimo modelio rodo teisėsaugos institucijų suinteresuotumą Įstatymų projektu ir kokybišku baudžiamosios politikos peržiūros procesu, ir galutinai derintinos įstatymų leidėjo lygmenyje.

**Atsižvelgiant į tai,** siūlome Įstatymų projektus svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime.

Viešojo valdymo grupės vyresnysis patarėjas

Artūras Norkevičius